

NACIONĀLĀ MĀKSLU VIDUSSKOLA
RĪGAS BALETA **SKOLA**

IZTEIKSMĪGAS POZAS NOZĪME KLASISKAJĀ BALETĀ

METODISKAIS MATERIĀLS

AUTORS: JŪLIJA GURVIČA

2022.gads, Rīga

NACIONĀLĀ MĀKSLU VIDUSSKOLA

Klasiskā baleta izpildījumā būtiska nozīme ir izteiksmīgai pozai kā starp kustībām, tā arī kustību beigās pirms aiziešanas kulisēs (variācijās vai duetos). Ir svarīgi audzēknim veicināt spēju un prasmi uztvert, saprast izjust un fiksēt pozu un ar tās palīdzību nodot skatītājiem mākslas darbā pausto vēstījumu.

Pozas izjūtu nosaka izpildītāja emocionalitāte un dvēseliskums. Svarīgi, lai poza ir izteiksmīga un konkrēta, tā nedrīkst būt bez satura. Pretējā gadījumā, skaistā baleta māksla pārvēršas “sausā” žestu un pozu izpildīšanā. Pozas izjūtu veido izpildītāja iekšējā būtība un prasme nodot vēstījumu skatītājam caur žestiem un pozām.

Kā piemēru var minēt populārāko baleta pozu *Arabesque*, kas ir viena no klasiskās dejas pamata pozām. Tīrā formā to veic šādi: pamata kāja var būt uz pilnas pēdas, uz puspirkstiem vai puantēm, bet strādājošā kāja var būt pacelta uz aizmuguri 30°, 40°, 90°, 120° augstumā ar nostieptu ceļgalu un pēdu.

Slavenais itāļu dejotājs, horeogrāfs un skolotājs E. Čeketti¹ identificēja 5 *Arabesque* pozu veidus. Vēlāk izcilā skolotāja un krievu klasiskā baleta teorijas pamatlicēja Agripina Vaganova identificēja 4 galvenos šīs pozas veidus, kurus krievu baleta skola joprojām ievēro².

Ja ir tikai pacelta kāja un rokas izstieptas pareizos virzienos, tad izpildītājs veic fizisku slodzi nepiešķirot pozai jēgu un saturu, zaudējot kustības būtību. Izteiksmīga *Arabesque* poza tiecas augšup un tālumā, it kā viss izpildītāja ķermenis vēlētos atrauties no zemes un tiekties augšup debesīs, kas arī ir šīs pozas uzdevums. Tāpat jebkura cita poza nedrīkst būt “tukša”. Formāls pozu izpildījums nav interesants un neattaisno māksliniecisko vēstījumu, ko balets sniedz skatītājiem.

Būtiska nozīme ir arī klasiskās dejas ķermeņa pozu fiksēšanai. Bieži audzēkņi horeogrāfijas beigās nefiksē un veido neizteiksmīgas pozas, kas sabojā iespaidu par iepriekšējo labu gramatisko un tehnisko izpildījumu. Ir svarīgi nofiksēt jau pabeigtu pozu uz dažām

---

¹ Cecchetti G. 2007. “Klasiskās dejas pilna mācību grāmata. Čeketti skola”, izdevniecība . ACT – Астрель, Maskava.

² Vaganova A. 1983. “Klasiskās dejas pamati”, izdevniecība Искусство. Ļeņingrada,

NACIONĀLĀ MĀKSLU VIDUSSKOLA

sekundēm. Skatuviskā baleta pozas, kuras izpilda profesionāli baleta mākslinieki atšķiras no skolas ar brīvību un vairākām niansēm. Jau skolā pedagoga uzdevums ir iemācīt audzēkņiem tehniski un gramatiski pareizi izpildīt klasiskās dejas pozu savienojot to ar emocionalitāti un dvēseliskumu, tādejādi izpaužot savu individualitāti.

Pedagogs var labot audzēkņa stāju, piešķirot tam izteiksmīgumu, korigējot roku, galvas un ķermeņa stāvokli, gandrīz kā skulptūru. Poza var būt lidojoša, strauja, skumja vai dzīvespriecīga, svinīga, asa vai plūstoša utt., bet nekad tā nevar būt "tukša". Noderīgi audzēkņi aicināt pašam raksturot un analizēt savu pozu, lai rādītu savu māksliniecisko izjūtu. Protams pedagogs var izpildīt pozu pats un ar savu piemēru parādīt, kā tam vajadzētu izskatīties, kā arī pastāstīt ko viņš personīgi jūt, vispirms parādot "tukšu" pozu un pēc tam piešķirot tai pašai pozai izteiksmīgumu, lai audzēkņiem varētu salīdzināt un pamanīt atšķirību.

Visu to var panākt, attīstot bērna māksliniecisko un mūzikas izjūtu, aktieru meistarību, kā arī uzstājoties uz skatuves un vērojot kā deju citi baletdejotāji. Pedagogam ir jāseko, lai audzēkņi strādā pie pozas izjūtas un izpildījuma ne tikai dejojot uz skatuves, bet jau klasiskās dejas nodarbību laikā. Katrai kustībai ir jābūt apzinātai un pabeigta. Visas šīs prasmes palīdzēs audzēkņiem turpmāk kļūt par radošu personību.

